

Ravnotežni, kinetički i termodinamički modeli za proces adsorpcije

ADSORPCIJA

Adsorpcija je proces pri kojem se molekule iz otopine (ADSORBAT) adsorbiraju na površinu ADSORBENSA.

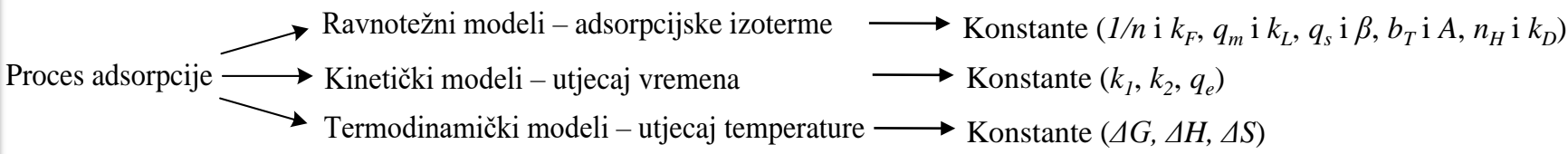
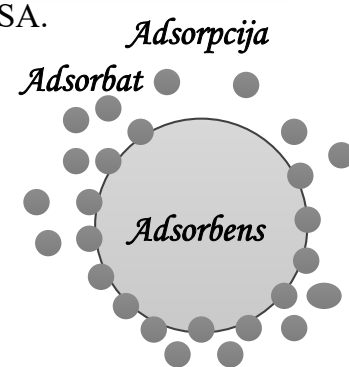
Adsorpcija se može interpretirati kroz 4 koraka:

- I. transport adsorbata kroz otopinu,
- II. difuzija adsorbata preko tekućeg filma koji okružuje česticu adsorbensa,
- III. difuzija adsorbata do pora i kroz pore adsorbensa (međučestična difuzija),
- IV. adsorpcija i desorpcija adsorbata s površine adsorbensa.

Adsorpcijski kapacitet u ravnoteži = količina adsorbata (mol) adsorbirana po g adsorbensa:

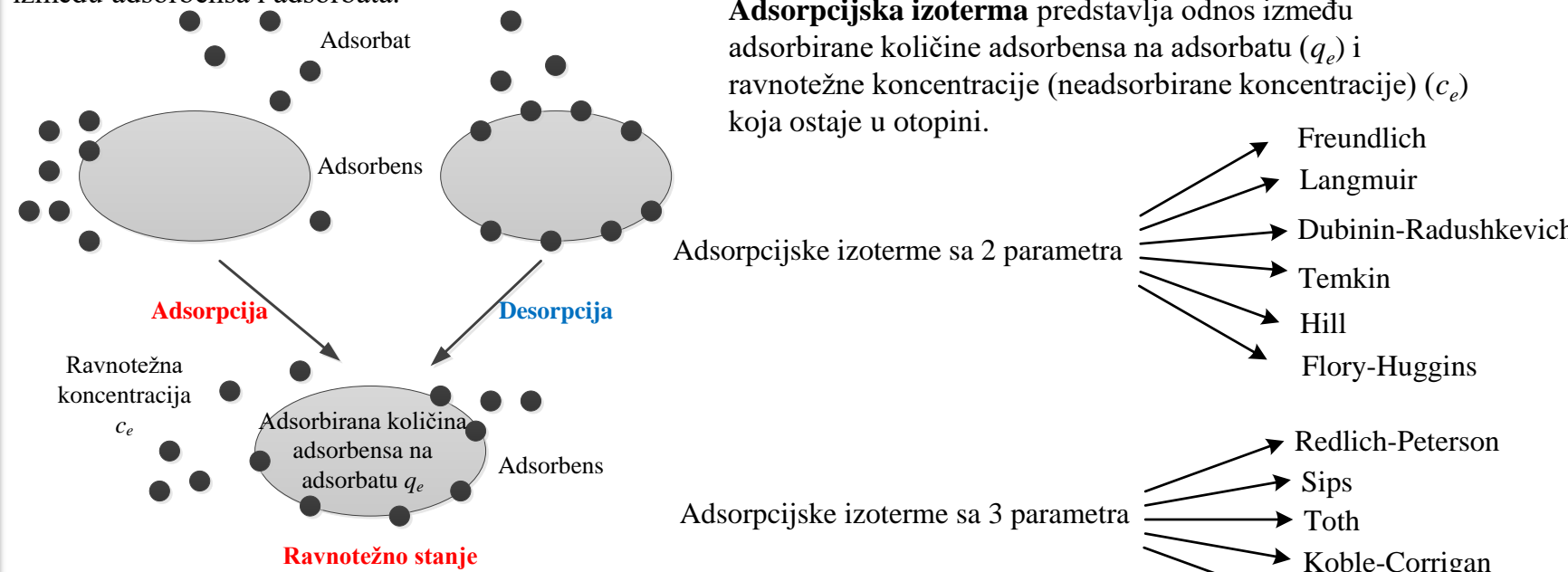
$$q_e = \frac{(c_o - c_e) \cdot V_m}{c_a \cdot V_a}$$

q_e – adsorpcijski kapacitet u ravnoteži (mol/g)
 c_o – početna koncentracija polifenola u modelnoj otopini (mol/L)
 c_e – ravnotežna koncentracija adsorbata u modelnoj otopini (neadsorbirana koncentracija) (mol/L)
 V_m – volumen modelne otopine (L)
 c_a – konačna koncentracija adsorbensa u modelnoj otopini (mol/L)
 V_a – konačni volumen adsorbensa u modelnoj otopini (L)
 $(c_o - c_e)$ – adsorbirana koncentracija polifenola u modelnoj otopini (mol/L)

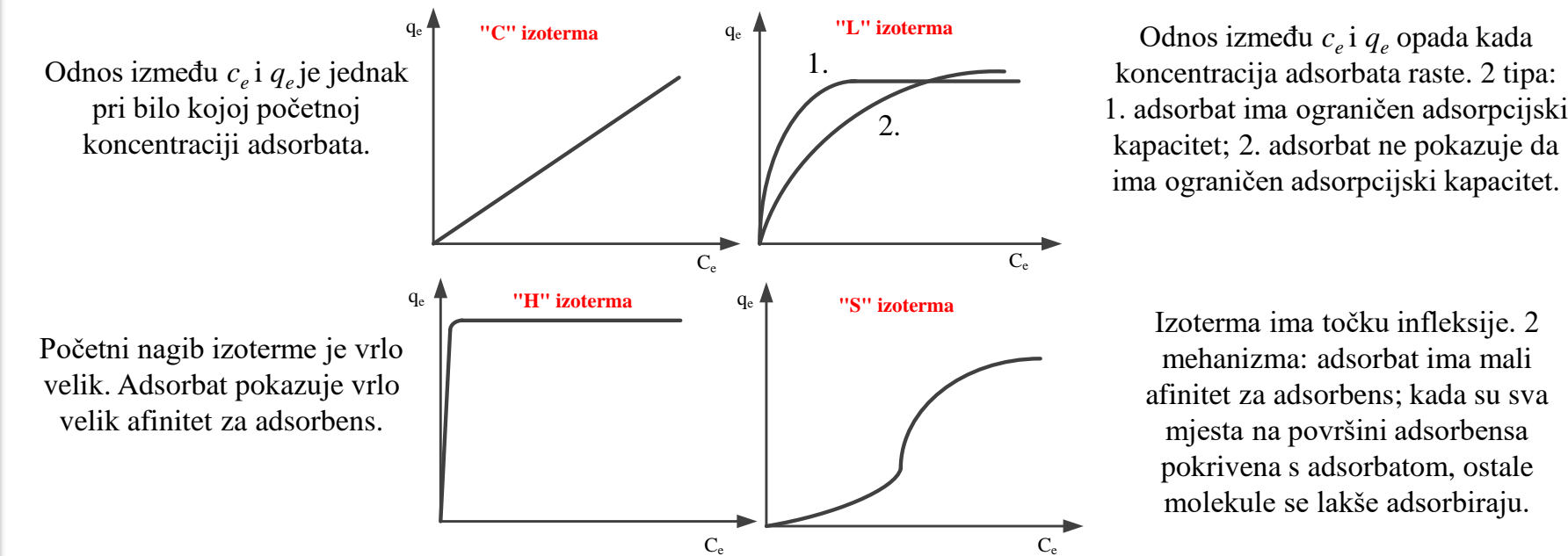

RAVNOTEŽNI MODELI – ADSORPCIJSKE IZOTERME

Ravnotežna istraživanja se provode u otopini koja se sastoji od adsorbata i adsorbensa pri čemu dolazi do adsorpcije i desorpcije, a nakon određenog vremena uspostavljaju se adsorpcijska ravnoteža. U stanju ravnoteže mogu se odrediti adsorpcijske izoterme, te upotrebom različitih modela i njihovim konstanti, mogu se dobiti informacije o interakcijama između adsorbensa i adsorbata.

Najčešće izoterme za adsorpciju kruto-tekuće:

Freundlich-ov model:

q_e – ravnotežni adsorpcijski kapacitet (mol/g)
 k_F – konstanta koja ukazuje na adsorpcijski kapacitet (mol/g) (L/mol)^{1/n}
 $1/n$ – ukazuje na heterogenost površine i intenzitet adsorpcije
 c_e – ravnotežna koncentracija adsorbata u otopini (mol/L) – neadsorbirana koncentracija

Konstante: $1/n$ i k_F

Dijagram ovisnosti $\ln(c_e)$ o $\ln(q_e)$ je pravac sa nagibom pravca koji predstavlja $1/n$, te odsječkom na y-osi koji predstavlja $\ln k_F$.

Langmuir-ov model:

c_e – ravnotežna koncentracija adsorbata u otopini (mol/L)
 q_e – ravnotežni adsorpcijski kapacitet (mol/g)
 k_L – konstanta povezana s slobodnom energijom adsorpcije (L/mol)
 q_m – maksimalni adsorpcijski kapacitet (mol/g)

Konstante: q_m i k_L

Dijagram ovisnosti c_e o c_e/q_e je pravac sa nagibom pravca koji predstavlja $1/q_m$, te odsječkom na y-osi koji predstavlja $1/q_m k_L$.

Reference:
 K. Y. Foo, B. H. Hameed, Insights into the modeling of adsorption isotherm system, Chem. Eng. J. 156 (2010) 2-10.
 M. L. Soto, A. Moure, H. Domínguez, J. C. Parajó, Recovery, concentration and purification of phenolic compounds by adsorption: a review, J. Food Eng. 105 (2011) 1-27.
 A. Marsal, F. Maldonado, S. Cuadros, M.E. Bautista, A.M. Manich, Adsorption isotherm, thermodynamic and kinetics studies of polyphenols onto tannery shavings, Chem. Eng. J. 183 (2012) 21-29.
 W. Plazinski, W. Rudzinski, A. Plazinska, Theoretical models of adsorption kinetics including a surface reaction mechanism: a review, Adv. Colloid Interface Sci. 152 (2005) 2-13
 G. Limousian, J.-P. Gaudet, L. Charlet, S. Szenknect, V. Barthès, M. Krimissa, Sorption isotherms: A review on physical bases, modeling and measurement, Appl. Geochem. 22 (2007) 249-275.
 R.L. Tseng, F.C. Wu, R.S. Juang, Characteristics of application of the Lagergren's first-order equation for adsorption kinetics, Journal of Taiwan institute of chemical engineers 41 (2010) 661-669.

Dubinin-Radushkevich-ev model:

Nelinearni oblik:
 $q_e = q_s (-\beta \varepsilon^2)$

Linearni oblik:
 $\ln q_e = \ln q_s - \beta \varepsilon^2$
 $E = \frac{1}{\sqrt{2\beta}}$
 $\varepsilon = RT \ln \left(1 + \frac{1}{c_e} \right)$

q_e – ravnotežni adsorpcijski kapacitet (mol/g)
 q_s – teoretski kapacitet zasićenja (mol/g)
 ε – Polanyi potencijal (J/mol)
 β – konstanta povezana s adsorpcijskim kapacitetom (mol²/kJ²)
 E – srednja slobodna energija adsorpcije (kJ/mol)
 R – plinska konstanta (8,314 · 10⁻³ kJ/mol K)
 T – temperatura (K)
 c_e – ravnotežna koncentracija adsorbata u otopini (mol/L)

Konstante: q_s i β

Dijagram ovisnosti ε^2 o $\ln(q_e)$ je pravac sa nagibom pravca koji predstavlja (- β), te odsječkom na y-osi koji predstavlja $\ln q_s$.

Temkin-ov model:

Nelinearni oblik:
 $q_e = \frac{RT}{b_T} \ln(A \cdot c_e)$

Linearni oblik:
 $q_e = \frac{RT}{b_T} \ln c_e + \frac{RT}{b_T} \ln A$

c_e – ravnotežna koncentracija adsorbata u otopini (mol/L)
 q_e – ravnotežni adsorpcijski kapacitet (mol/g)
 A – Temkinova ravnotežna konstanta (L/g)
 b_T – energija adsorpcije (J/mol)
 R – plinska konstanta (8.314 J/mol K)
 T – temperatura (K)

Konstante: b_T i A

Dijagram ovisnosti $\ln(c_e)$ o q_e je pravac sa nagibom pravca koji predstavlja $\frac{RT}{b_T}$, te odsječkom na y-osi koji predstavlja $\frac{RT}{b_T} \ln A$.

Hill-ov model:

Nelinearni oblik:
 $q_e = \frac{q_m \cdot c_e^{n_H}}{K_D + c_e^{n_H}}$

Linearni oblik:
 $\ln \left(\frac{q_e}{q_m - q_e} \right) = n_H \ln c_e - \ln K_D$

c_e – ravnotežna koncentracija adsorbata u otopini (mol/L)
 q_e – ravnotežni adsorpcijski kapacitet (mol/g)
 q_m – maksimalni adsorpcijski kapacitet (mol/g)
 n_H – Hill-ov kooperativni koeficijent vezanja
 K_D – Hill-ova konstanta (mol/L)

Konstante: n_H i K_D

Dijagram ovisnosti $\ln(c_e)$ o $\ln \left(\frac{q_e}{q_m - q_e} \right)$ je pravac sa nagibom pravca koji predstavlja n_H , te odsječkom na y-osi koji predstavlja (- $\ln(K_D)$).

Freundlich-ov model → Predviđa zasićenje adsorbensa adsorbatom - višeslojna adsorpcija
 → Predviđa neidealnu, reverznu adsorpciju na heterogenu površinu
 → Svako mjesto ima svoju energiju vezanja

Langmuir-ov model → Formiranje monosloja na homogenoj površini
 → Jednak afinitet za sva adsorpcijska mjesta
 → Nema interakcija između adsorbiranih molekula

Dubinin-Radushkevich-ev model → Za razlikovanje fizikalne od kemijske adsorpcije
 → Slična Langmuir-ovom modelu
 → Za adsorpciju sa Gausovom distribucijom energije na heterogenu površinu

Temkin-ov model → Pretpostavlja da će toplina adsorpcije svih molekula u sloju opadati linearno s povećanjem sloja tijekom interakcija

Hill-ov model → Opisuje vezanje različitih vrsta na homogeni supstrat
 → Pretpostavlja da je adsorpcija kooperativna pojava
 → Ligand na jednom mjestu na makromolekuli može utjecati na vezanje na ostala mjesta na makromolekuli

Freundlich-ov model → k_F → Ukazuje na adsorpcijski kapacitet
 → Vrijednost adsorpcijskog kapaciteta za ravnotežnu koncentraciju od 1 mol/L
 → $1/n$ → Faktor heterogenosti
 → Ukazuje na intenzitet adsorpcije (favoriziranost interakcija)

$0 < 1/n < 1$ favorizirana adsorpcija
 $1/n = 1$ ireverzibilna adsorpcija
 $1/n > 1$ nefavorizirana adsorpcija

Langmuir-ov model → k_L → Povezana s slobodnom energijom ili ukupnom entalpijom adsorpcije
 → Energijska konstanta povezana s afinitetom za mjesto vezanja
 → Veća k_L , stabilniji kompleks
 → q_m → Maksimalni teorijski adsorpcijski kapacitet

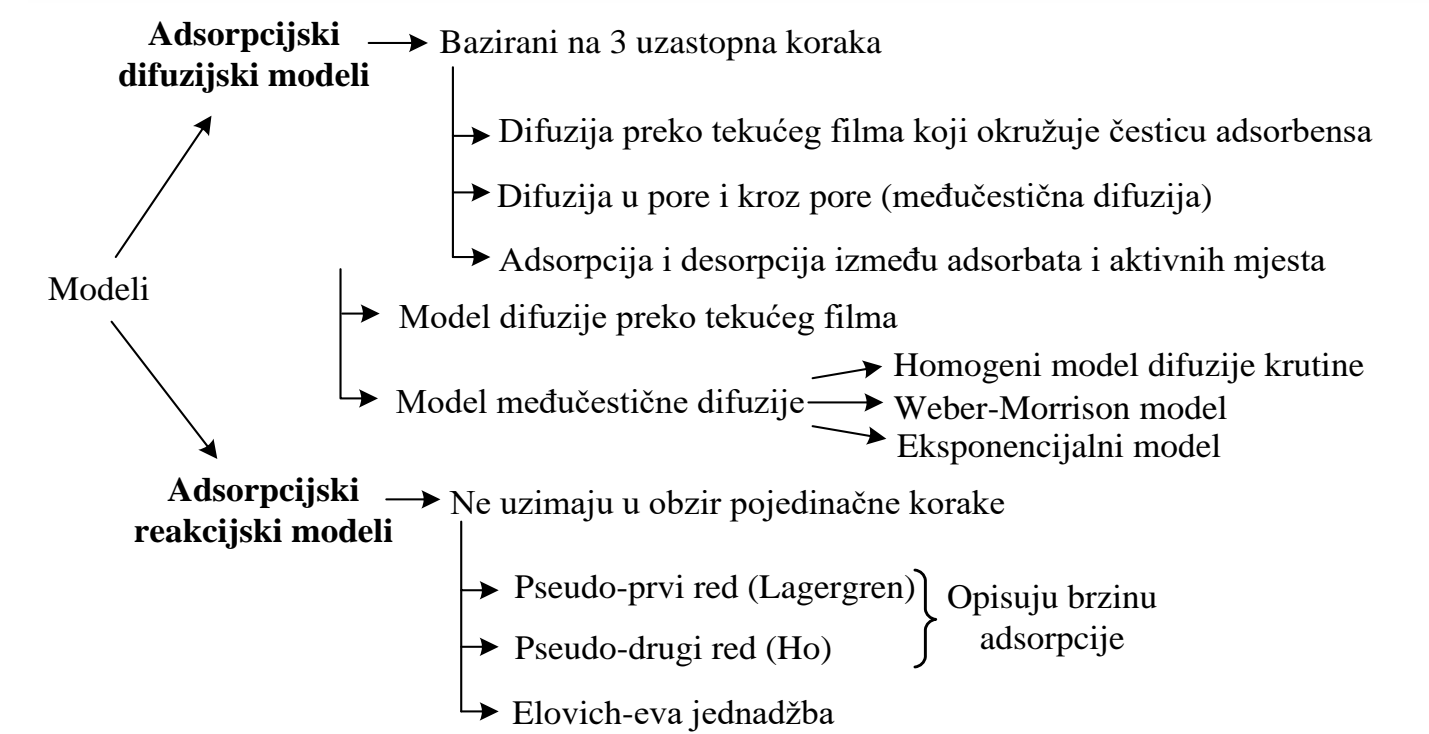
Dubinin-Radushkevich-ev model → q_s → Teoretski kapacitet zasićenja
 → β → Konstanta povezana s adsorpcijskim kapacitetom
 → E → Srednja slobodna energija adsorpcije
 → $E < 8$ kJ/mol fizikalna adsorpcija
 → $E = 8-16$ kJ/mol kemijska adsorpcija

Fizikalna – reverzibilna
 Kemijska – ireverzibilna

Temkin-ov model → A → Ravnotežna konstanta vezanja povezana s maksimalnom energijom vezanja
 → b_T → Toplina adsorpcije

Hill-ov model → K_D → Hill-ova konstanta
 → n_H → $n_H > 1$ pozitivna kooperacija u vezanju
 → $n_H = 1$ nekooperativno hiperboličko vezanje
 → $n_H < 1$ negativna kooperacija u vezanju

KINETIČKI MODELI

Pseudo-prvi red (Lagergren): q_e – ravnotežni adsorpcijski kapacitet (mol/g)
 q_t – adsorpcijski kapacitet u vremenu t (mol/g)
 t – vrijeme (h)
 k_1 – konstanta brzine reakcije pseudo-prvog reda (h⁻¹)

Diferencijalni oblik:
 $\frac{dq_t}{dt} = k_1(q_e - q_t)$

Linearni oblik: **Konstante: k_1 i q_e**

Uvjet: $q_1=0$, $t=0$, $q_t=q_e$ kad je $t=t$

Dijagram ovisnosti t o $\log(q_e - q_t)$ je pravac sa nagibom pravca koji predstavlja $-\left(\frac{k_1}{2.303}\right)$, te odsječkom na y-osi koji predstavlja $\log q_e$.

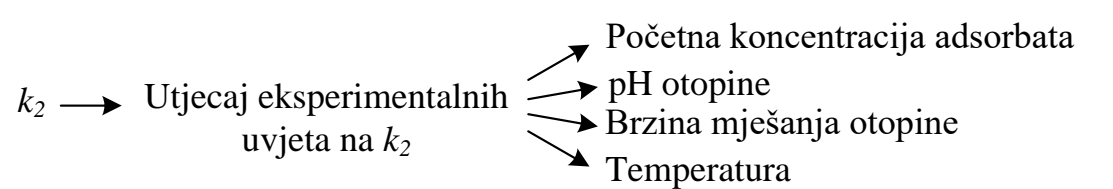
Pseudo-drugi red (Ho): q_e – ravnotežni adsorpcijski kapacitet (mol/g)
 q_t – adsorpcijski kapacitet u vremenu t (mol/g)
 t – vrijeme (h)
 k_2 – ravnotežna konstanta brzine reakcije pseudo-drugog reda (g/mol h)
 $k_2 q_e^2$ – početna brzina adsorpcije

Diferencijalni oblik:
 $\frac{dq_t}{dt} = k_2(q_e - q_t)^2$

Linearni oblik: **Konstante: k_2 i q_e**

Uvjet: $q_1=0$, $t=0$, $q_t=q_e$ kad je $t=t$

Dijagram ovisnosti t o t/q_t je pravac sa nagibom pravca koji predstavlja $\left(\frac{1}{q_e}\right)$, te odsječkom na y-osi koji predstavlja $\frac{1}{k_2 q_e^2}$

TERMODINAMIČKI MODELI

Adsorpcijska termodinamika → ΔG (Promjena slobodne entalpije)
 → ΔH (Promjena entalpije)
 → ΔS (Promjena entropije)

$\Delta G = -RT \ln K_a$
 ΔG – promjena slobodne entalpije (J/mol)
 R – opća plinska konstanta (8,314 J/mol K)
 T – temperatura (K)
 K_a – ravnotežna termodinamička konstanta bez jedinice

Za nenabijene adsorbate i razrijeđene otopine nabijenih adsorbata k_a se može zamijeniti s Langmuirovom konstantom k_L u jedinicama L/mol:
 $\Delta G = -RT \ln k_L$

Povezanost između promjene slobodne entalpije, promjene entropije i promjene entalpije :

$\Delta G = \Delta H - T \Delta S$

Van't Hoffov dijagram:
 $\ln k_L = -\frac{\Delta H}{RT} + \frac{\Delta S}{R}$

Dijagram ovisnosti $1/T$ o $\ln k_L$ je pravac sa nagibom pravca koji predstavlja $-\frac{\Delta H}{R}$, te odsječkom na y-osi koji predstavlja $\frac{\Delta S}{R}$.

